

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

29 մարտի 2024 թվական

ք. Երևան

ՀՀ Վճարել դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճարել դատարանի վարչական պալատի նախագահ Հովսեփ Բեդևյանս, ՀՀ Վճարել դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահին փոխարինող Արսեն Մկրտչյանս, ՀՀ Վճարել դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահ Արթուր Դավթյանս, ՀՀ Վճարել դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ՎԴ/0221/05/24 գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճարել դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի 2024 թվականի մարտի 14-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. Հովնան Շահբազյանը 2024 թվականի հունվարի 5-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին

վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրը ոչ իրավաչափ ճանաչելու պահանջի մասին:

2. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի հունվարի 17-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերադարձվել է՝ այն հիմնավորմամբ, որ ներկայացված պահանջից հստակ չէ, թե ներկայացվել է նոտարի գործողությունների իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ պահանջ, թե գործարքն անվավեր ճանաչելու պահանջ: Ուստի առաջարկվել է ճշտել ոչ հստակ հայցային պահանջները, ինչպես նաև համալրել ոչ բավարար փաստական տվյալները, մասնավորապես՝ ներկայացնել տվյալ նոտարական գործողությունը մերժելու վերաբերյալ ապացույցներ:

3. Հովհանն Ծահրազյանը 2024 թվականի փետրվարի 12-ին կրկին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ վերջինիս կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին:

4. ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի փետրվարի 20-ի որոշմամբ պահանջն ըստ ընդդատության վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին:

5. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի՝ 2024 թվականի մարտի 14-ի որոշմամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

6. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2024 թվականի մարտի 20-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

7. Հղում կատարելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածին, 81-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 220-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ

քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 1-ին մասին, 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմամբ արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱԲԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/35635/02/19 գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին՝ ՀՀ վարչական դատարանը 2024 թվականի փետրվարի 20-ի որոշմամբ պահանջը վերահասցեագրել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) 2024 թվականի փետրվարի 14-ին դատարանում կրկին ներկայացված հայցադիմումով, Հայցվորը խնդրել է անվավեր ճանաչել Երևան նույնանուն քաղաքացիական դատարանի կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ձ. Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրը:

Պայմանագրի անվավերության հիմքերը սահմանված են քաղաքացիական օրենսգրքով, այսինքն՝ հստակեցված պահանջով վեճը լուծվում է մասնավոր իրավական նորմերի միջոցով, հետևաբար վիճելի իրավահարաբերությունը կրում է մասնավոր բնույթ:

Եկարի ունենալով, որ հայցվորի պահանջը բխում է մասնավոր իրավահարաբերություններից, հետևաբար դատարանը գտնում է, որ ներկայացված պահանջը ենթակա չէ ՀՀ վարչական դատարանում քննության»¹:

8. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետին, 20-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 24-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերին, 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 220-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ

¹ Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 73-77:

սահմանադրական դատարանի՝ 2009 թվականի փետրվարի 3-ի թիվ ՍԴՈ-787 որոշմանը, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ 2011 թվականի հուլիսի 27-ի թիվ ԵԱԲԴ/0433/02/11, 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14, 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19 և 2015 թվականի նոյեմբերի 27-ի թիվ ՎԴ/4901/05/11 գործերով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի մարտի 14-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. «(...) Սույն դեպքում ներկայացված հայցադիմումում Հովհաննիսյանի Վասիլի Շահբազյանը նշել է, որ անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը նույնպես Նունե Սարգսյանի կողմից վավերացվել է «Նույնպիսի մասին» ՀՀ օրենքի մի շարք խախտումներով: Մասնավորապես՝ նույնպես Սարգսյանը Հովհաննիսյանի Վասիլի Շահբազյանին չի պարզաբանել ՌԴ-ում նույնպիսի կողմից տրված Ալլա Ավագյանի անվամբ լրացված գործարքի հնարավոր հետևանքները, չի համեմատել Ալլա Ավագյանի՝ լիազորագրում նշված տվյալները անձնագրում նշված տվյալների հետ (Ալլա Ավագյանի անձնագրի կամ պարճենի բացակայության պարճառով), չի պահանջել սեփականության ձեռքբերման հիմքերը, չի պահանջել սեփականարիքոջ անձնագիրը, առանց պարզաճ փաստաթղթերի համապատասխանության ստուգման, անիոյթ աշխատանքի արդյունքում վավերացրել է գործարք՝ թույլ տալով «Նույնպիսի մասին» ՀՀ օրենքի 40-րդ, 41-րդ հոդվածների խախտում: Հայցվորը հավելել է, որ ՀՀ արդարադատության նախարարի 2023 թվականի դեկտեմբերի 6-ի թիվ 93-Ա որոշմամբ նույնպես Սարգսյանի նկատմամբ կիրառվել է «նկատողություն» կարգապահական տույժը՝ իր դիմումի հիման վրա:

Հայցադիմումի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ հայցվորը վիճարկում է նույնպիսի գործողությունները, որոնց արդյունքում վավերացվել է անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը, որը տվյալ պարագայում որպես հանրային

իրավահարաբերության կողմ հանդիսացող անձի գործողությունների կարարմանս վիճարկում է և ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով:

Նշված համակարգային վերլուծությունների արդյունքում հաստատված փաստերի առկայության պայմաններում գրնում եմ, որ սույն հայցադիմումով ներկայացված հիմնական պահանջը ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանի քննությանը²:

Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.

9. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավոր՞ր է արդյոք Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հերկությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/0221/05/24 գործն ըստ հայցի՝ Հովհան Ծահրագյանի ընդդեմ Երևանի նորարական փարածքի նորար Եունե Սարգսյանի՝ վերջինիս կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ. Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին, ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանի քննությանը:*

10. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Մասնագիտացված դատարաններն են՝

1) վարչական դատարանը. (...):»

Նույն օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քննում է դատական կարգով քննության ենթակա բոլոր գործերը, բացառությամբ մասնագիտացված դատարանների ենթակայությանը վերապահված գործերի»:

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:

² Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 83-85:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին արյանի դարարանում, բացառությամբ «Մասնկության մասին» Հայասրանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դարարանին ենթակա գործերի»:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ «Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայասրանի Հանրապետության վարչական դարարանի (...) կամ Սահմանադրական դարարանի իրավասությանը վերապահված գործերի»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) 2. Դարարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական դարարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դարարանն ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:

(...)

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում Վճռաբեկ դարարանի նախագահը և Վճռաբեկ դարարանի բոլոր պալատների նախագահները գործը Վճռաբեկ դարարանում սրանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դարարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր և Վճռաբեկ դարարանի բոլոր պալատների նախագահների մասնակցությամբ, որն իրավագոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք:

8. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում: Որոշմանը կողմ քվեարկած դարավորների կազմից և նրանց կողմից որոշված դարավորը կազմում է որոշման նախագիծը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում չի կարող վերաքննիչ բողոք քերվել սույն օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի հիմքով այն պարճառարանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Առաջին արջանի դատարանը մերժում է հայցադիմումի ընդունումը, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին ընդդարյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, (...)»:

Նույն օրենսգրքի 220-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին ընդդարյա են՝

1) նուրարական գործողության կամ նուրարական գործողության կատարումը մերժելու իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ գործերը.

2) նուրարական գործողության կամ նուրարական գործողության կատարումը մերժելու արդյունքում պարճառված վնասը հատուցելու վերաբերյալ գործերը»:

«Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Նուրարն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքի (...), նույն օրենքի, այլ օրենքների և իրավական ակտերի ու Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերի (...) հիման վրա»:

«Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի համաձայն՝ «Նուրարն արդարադարյության իրականացմանը նպաստող հանրային ծառայություններ իրականացնող անձ է, որը Հայաստանի Հանրապետության

անունից, Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան, իրականացնում է նույն օրենքով նախատեսված նորարական գործողություններ և ծառայություններ: Նորարի կարգավիճակի առանձնահատկությունները սահմանվում են միայն նույն օրենքով:

Նորարը նորարական գործողություններ իրականացնում է փաստաթղթեր վավերացնելու կամ վավերացված փաստաթղթեր փրամադրելու կամ օրենքով նախատեսված այլ գործողություններ կատարելու միջոցով: (...)»:

«Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Անձը, որի շահերը շոշափում է նորարի գործողությունը կամ անձը, որին մերժվել է նորարական գործողություն կատարելը, կարող է կատարված նորարական գործողությունը կամ նորարական գործողության կատարումը մերժելը բողոքարկել դատարան»:

«Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 36-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի համաձայն՝ «Նորարն իրականացնում է հետևյալ նորարական գործողությունները. վավերացնում է գործարքներ (պայմանագրեր, կրակներ, լիազորագրեր, համաձայնագրեր և այլն)»:

11. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը Դավիթ և Լիլիթ Հաբեթյաններն ընդդեմ ՀՀ արդարադատության նախարարության Կենտրոն նորարական տարածքի նորար Էմմա Շարոյանի, երրորդ անձ Սամվել Հասպերյան վարչական գործով 2015 թվականի հուլիսի 29-ի որոշմամբ եզրահանգել է. «(...) Նորարների կողմից հանրային գործառույթներ իրականացնելու հանգամանքը կանխորոշում է նորարների հանրային-իրավական կարգավիճակը և պայմանավորում է նրանց գործունեության նկատմամբ արդյունավետ դատական վերահսկողության իրականացման անհրաժեշտությունը: Ըստ այդմ, օրենսդիրը «Նորարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանել է, որ նորարական գործողությունը կամ նորարական գործողության կատարումը մերժելը կարող են բողոքարկվել դատարան: Ընդ որում, նորարական գործողության կամ նորարական գործողության կատարումը մերժելու իրավաչափությունը վիճարկելու,

ինչպես նաև նույնարական գործողության կամ նույնարական գործողության կարարումը մերժելու արդյունքում պարճառված վնասը հատուցելու վերաբերյալ գործերը քննվում են վարչական դատարանի կողմից՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված կարգով: Օրենսդիրը ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի՝ «Նույնարի գործողությունների իրավաչափության վերաբերյալ գործերի վարույթը» վերառույթյալ 31-րդ գլխի 220-222-րդ հոդվածներով սահմանել է նույնարական գործողության կամ նույնարական գործողության կարարումը մերժելու իրավաչափությունը վիճարկելու, ինչպես նաև նույնարական գործողության կամ նույնարական գործողության կարարումը մերժելու արդյունքում պարճառված վնասը հատուցելու վերաբերյալ գործերի քննության կարգը»³:

11.1. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել «Վեսար» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության, երրորդ անձ <<ՄաքԴոնալդս Քորփորեյշն>> ընկերություն վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. «(...) [Հ]անրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից տարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛ բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ տարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հատկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը

³ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Դավիթ և Լիլիթ Հաբեթյաններն ընդդեմ ՀՀ արդարադատության նախարարության Կենտրոն նույնարական տարածքի նույնար Էմմա Շարոյանի, երրորդ անձ Սամվել Հասպետյան՝ վարչական գործով 2015 թվականի հուլիսի 29-ի թիվ ՎԴ/1836/05/14 որոշումը:

դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք փարբերի համակցությամբ: (...) [Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անսպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (...):»⁴:

11.2 ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 5-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Գործի փաստական հանգամանքները դատարանը պարզում է ի պաշտոնե («ex officio»):»:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Դատարանը մատնանշում է հայցադիմումներում առկա ձևական սխալները, առաջարկում է ճշտել ոչ հարակ հայցային պահանջները, ոչ ճիշտ հայցարեւասակները փոխարինել պարզաձ հայցարեւասակներով, փարբերակել հիմնական և ածանցյալ պահանջները, համալրել ոչ բավարար փաստական փյվյալները, ինչպես նաև պահանջում է, որ ներկայացվեն գործի փաստական հանգամանքները պարզելու և գնահատելու համար անհրաժեշտ բոլոր ապացույցները»:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանն իր մի շարք որոշումներում անդրադարձ է կատարել գործի փաստերն ի պաշտոնե քննելու սկզբունքի էությանը:

Այսպես, «(...) [Գ]ործի փաստական հանգամանքներն ի պաշտոնե պարզելու ("ex officio") սկզբունքի համաձայն՝ դատարանի սկզբիվ դերակատարությունն արտահայտվում է, մասնավորապես, որոշակի դատավարական գործողություններ կատարելիս դատավարության մասնակիցներին օժանդակելու՝ վարչական դատարանի պարտականությամբ: Այսպես, գործնականում հնարավոր են դեպքեր,

⁴ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ «Վեսար» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության, երրորդ անձ <<ՄաքԳոնսալոս Բորփորելյն>> ընկերություն՝ վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

երբ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք՝ որպես վարչական դատավարության մասնակիցներ, ակնկալելով վարչական դատավարության կարգով վերականգնել իրենց խախտված իրավունքները, հայցադիմումը ներկայացնում են ձևական սխալներով, ճիշտ չեն ընտրում ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված համապատասխան հայցարեսակը կամ ճիշտ չեն ձևակերպում իրենց հայցային պահանջները կամ ճիշտ չեն փարբերակում հիմնական ու ածանցյալ պահանջները կամ ներկայացնում են ոչ բավարար փաստական փյույթներ: Նշված դեպքերում վարչական դատարանի՝ դատավարության մասնակիցներին օժանդակելու պարտականությունը սրանում է գործնական մեծ նշանակություն, քանի որ հայցադիմումներում առկա ձևական սխալները մաքրանշելու, ինչպես նաև ոչ հարակ հայցային պահանջները ճշտելու, ոչ ճիշտ հայցարեսակները պարզաճ հայցարեսակներով փոխարինելու, հիմնական և ածանցյալ պահանջները փարբերակելու, ոչ բավարար փաստական փյույթները համալրելու վերաբերյալ դատավարության մասնակիցներին առաջարկ անելու վարչական դատարանի պարտականության պարզաճ կատարման պայմաններում ապահովվում է ոչ միայն արդյունավետ դատաքննությունը, այլ նաև անձի խախտված իրավունքների արդյունավետ դատական պաշտպանությունը»⁵:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը գտել է, որ «(․․․) [Վ]արչական դատարանի կողմից ոչ ճիշտ հայցարեսակը պարզաճ հայցարեսակով փոխարինելու (պարզաճ հայցարեսակը մաքրանշելու) վերաբերյալ հայցվորին առաջարկ անելու պարտականությունը կարող է կատարվել նաև գործի հարուցման փուլում: Ըստ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ հայցադիմումի ընդունելիության (գործի հարուցման) փուլում նշված դատավարական գործողությունը պետք է կատարվի հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշման շրջանակներում»⁶:

⁵ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Ալեքսանդր Կարալովն ընդդեմ Երևանի քաղաքապետարանի՝ թիվ ՎԴ/4315/05/14 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2016 թվականի ապրիլի 22-ի որոշումը:

⁶ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Վարուժան Ավետիսյանն ընդդեմ ՀՀ արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության՝ թիվ ՎԴ/3804/05/15 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2017 թվականի մարտի 14-ի որոշումը:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ գործով արձանագրել է, որ «(...) Գալուստյան ակրի ինչպես հիմնավորումներն ու պարզապահանջությունը, այնպես էլ եզրահանգումները պետք է հասցեատերերի համար լինեն որոշակի և կանխատեսելի՝ վերջիններիս համար ապահովելով պարզաձև վարքագծի հարակ ընդհանրության հնարավորություն: Գալուստյան ակրի որոշակիության և կանխատեսելիության որակների միջոցով պետք է բացառվի կողմերի հարաբերություններում անորոշությունը, ինչպես նաև դալուստյան ակրի բովանդակության փոփոխություններն ու փոփոխությունները: Գալուստյան ակրով կողմերից պահանջվող համապատասխան վարքագիծը պետք է ձևակերպվի հնարավորինս միանշանակ ու հարակ, որպեսզի կողմը հնարավորություն ունենա պարզաձև կերպով կատարել դալուստյան ակրի պահանջը:

Վերոհիշյալի հիման վրա Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ ոչ ճիշտ հայցարեսակը ճիշտ հայցարեսակով փոխարինելու վերաբերյալ մատնանշում կատարելու ՀՀ վարչական դատարանի պարզապահանջության պարզաձև կատարումը, ի թիվս այլնի, պետք է ենթարկվի հերկյալ պահանջներին.

- հայցադիմումի ընդունելիության փուլում ճիշտ հայցարեսակի մատնանշումը պետք է կատարվի այդ պարզապահանջությունը կատարելու համար անհրաժեշտ իրավական և փաստական հիմքերի բավարար համակցության առկայության դեպքում միայն: Եթե հայցադիմումում ներկայացված փաստերը և հայցադիմումին կից ապացույցները բավարար հիմք չեն ձևավորում ճիշտ հայցարեսակ մատնանշելու համար, ապա ճիշտ հայցարեսակ մատնանշելու պարզապահանջության կատարումը պետք է կատարվի գործը դալուստյան նախապարաստարելու փուլում,

- դալուստյան պրակտիկայում պետք է բացառվի այն իրավիճակը, երբ հայցվորը կրկին ներկայացված հայցադիմումով ընդունում է հայցադիմումը վերադարձնելու որոշմամբ կատարված մատնանշումը, սակայն դալուստյան կրկին ներկայացված հայցադիմումով լրացված փաստերի ու ապացույցների

հետազոտման արդյունքում կարարում է մեկ այլ հայցարեսակի մատնանշում կրկին վերադարձնելով հայցադիմումը,

- ճիշտ հայցարեսակի մատնանշումն իր բովանդակությամբ պետք է լինի որոշակի, հարակ ու միանշանակ՝ հիմնված հայցադիմումում ներկայացված փաստերի և կից ապացույցների ամբողջական հետազոտման ու գնահատականի վրա, հայցադիմումը վերադարձնելու որոշումից հայցվորի համար պետք է միանշանակորեն պարզ լինի, թե կոնկրետ ինչ հայցարեսակ է մատնանշվել, որպեսզի վերջինս հնարավորություն ունենա հայցադիմումը կրկին ներկայացնելիս իր վարքագիծը համապատասխանեցնել հայցադիմումը վերադարձնելու որոշման պահանջներին»⁷:

12. Սույն որոշման 10-11.2-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ օրենսդիրն առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին է վերապահել այն բոլոր գործերը, որոնց քննությունը վերապահված չէ մասնագիտացված դատարաններին, այդ թվում վարչական դատարանին: Միևնույն ժամանակ, օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը: Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական կամ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը որպես հանրային որակելու համար անհրաժեշտ է, առաջին հերթին, բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը և բովանդակությունը:

⁷ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Տիգրան Աճեմյանն ընդդեմ ՀՀ կադաստրի կոմիտեի*՝ թիվ ՎԳ/5005/05/22 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 2023 թվականի դեկտեմբերի 8-ի որոշումը:

Հանրային իրավահարաբերությունների շարքում օրենսդիրը, ի թիվս այլ գործերի, դիտարկել է նաև նոտարի գործողությունների իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ վեճերը, որոնց՝ հանրային իրավահարաբերություններից բխելու փաստը պարզելիս, դատարանը նախ պետք է բացահայտի, թե արդյոք քննության ենթակա վեճի հիմքում հայցվորի կողմից դրվել է նոտարական գործողությունների վիճարկումը, թե այն ծագել է մասնավոր իրավունքի ոլորտում կոնկրետ հարցի կարգավորման կապակցությամբ:

Հարկ է նշել, որ այն դեպքում, երբ դատարանը հայցադիմումում ներկայացված փաստերի և հայցադիմումին կից ներկայացված ապացույցների ամբողջական հետազոտման և գնահատման արդյունքում հանգում է հետևության, որ ներկայացվել է ոչ ճիշտ ձևակերպված հայցապահանջ, ապա դատարանը պարտավոր է հայցադիմումի ընդունելիության փուլում հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշմամբ մատնանշել ճիշտ ձևակերպված այնպիսի հայցապահանջ, որն իր բովանդակությամբ կլինի հնարավորինս որոշակի, հստակ ու միանշանակ, և հայցվորի համար միանշանակորեն պարզ կլինի, թե հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշմամբ ինչպիսի հայցապահանջ է մատնանշվել վերջինիս, ըստ այդմ՝ հայցադիմումը կրկին ներկայացնելիս իր վարքագիծը համապատասխանեցնել դատական ակտի պահանջներին:

Այսինքն՝ այն դեպքում, երբ հայցադիմումում նշված հայցվորի փաստարկներից և հայցադիմումին կից ներկայացված ապացույցներից հետևում է, որ ներկայացվել է հանրային իրավահարաբերությունից բխող հայց, սակայն հայցապահանջը հստակ ձևակերպված չէ, ապա դատարանը պետք է հայցադիմումը վերադարձնելու մասին որոշմամբ կատարի այնպիսի մատնանշում՝ հստակ նշելով հանրային իրավահարաբերությունից բխող, համապատասխան վեճի բովանդակությանը համապատասխան, ճիշտ ձևակերպված հայցապահանջը, որը հնարավորություն կընձեռի ՀՀ վարչական դատավարության կարգով քննության առնելու հայցվորի պահանջը:

13. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- Հովնան Շահբազյանը 2024 թվականի հունվարի 5-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրը ոչ իրավաչափ ճանաչելու պահանջի մասին⁸,

- ՀՀ վարչական դատարանը 2024 թվականի հունվարի 17-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերադարձրել է՝ այն հիմնավորմամբ, որ ներկայացված պահանջից հստակ չէ, թե ներկայացվել է նոտարի գործողությունների իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ պահանջ, թե գործարքն անվավեր ճանաչելու պահանջ: Ուստի առաջարկվել է ճշտել ոչ հստակ հայցային պահանջները, ինչպես նաև համալրել ոչ բավարար փաստական տվյալները, մասնավորապես՝ ներկայացնել տվյալ նոտարական գործողությունը մերժելու վերաբերյալ ապացույցներ⁹,

- Հովնան Շահբազյանը 2024 թվականի փետրվարի 12-ին կրկին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ վերջինիս կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին¹⁰,

- վերոնշյալ պահանջը ՀՀ վարչական դատարանի՝ 2024 թվականի փետրվարի 20-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ հստակեցված պահանջով վեճը լուծվում է մասնավոր-իրավական նորմերի միջոցով, հետևաբար վիճելի իրավահարաբերությունը կրում է մասնավոր բնույթ, հետևաբար ներկայացված պահանջը ենթակա չէ ՀՀ վարչական դատարանում քննության¹¹,

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

⁹ Տե՛ս սույն որոշման 2-րդ կետը:

¹⁰ Տե՛ս սույն որոշման 3-րդ կետը:

¹¹ Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանը 2024 թվականի մարտի 14-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ հայցվորը վիճարկում է նոտարական գործողությունները, որոնց արդյունքում վավերացվել է անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը, որը տվյալ պարագայում որպես հանրային իրավահարաբերության կողմ հանդիսացող անձի գործողությունների կատարման վիճարկում է և ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով: Ուստի հայցադիմումով ներկայացված հիմնական պահանջը ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանի քննությանը¹²:

14. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 10-11.2-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է նկատել, որ սկզբնապես ներկայացված հայցադիմումով Հովնան Շահբազյանի հայցի առարկան եղել է ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրը ոչ իրավաչափ ճանաչելու պահանջը: ՀՀ վարչական դատարանը, վերադարձնելով հայցադիմումը, մատնանշել է, որ ներկայացված պահանջից հստակ չէ, թե ներկայացվել է նոտարի գործողությունների իրավաչափությունը վիճարկելու վերաբերյալ պահանջ, թե գործարքն անվավեր ճանաչելու պահանջ՝ առաջարկելով ճշտել ոչ հստակ հայցային պահանջները, ինչպես նաև համալրել ոչ բավարար փաստական տվյալները, մասնավորապես՝ ներկայացնել տվյալ նոտարական գործողությունը մերժելու վերաբերյալ ապացույցներ: Մինչդեռ, հայցադիմումի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ հայցվորի փաստարկները հանգում են նրան, որ նոտարի կողմից համապատասխան նոտարական գործողությունը կատարելիս, այն է՝ առուվաճառքի պայմանագիրը վավերացնելիս,

¹² Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

վերջինիս կողմից առանց պատշաճ փաստաթղթերի համապատասխանության ստուգման, անփույթ աշխատանքի արդյունքում վավերացվել է գործարք՝ թույլ տալով «Նոտարիատի մասին» ՀՀ օրենքի 40-րդ, 41-րդ հոդվածների խախտում, որի հետևանքով Հովսևսի Վասիլի Շահբազյանը կրել է նյութական մեծ վնասներ: Այսինքն՝ հայցվորը հայցադիմումով ներկայացված պահանջի հիմքում դրել է նոտարի գործողությունների իրավաչափության վիճարկումը:

Հետևաբար, չնայած այն հանգամանքին, որ կրկին ներկայացված հայցապահանջով հայցվորը խնդրել է անվավեր ճանաչել Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրը, որպիսի ձևակերպմամբ պահանջը ձևական առումով ընդգրկվում է մասնավոր իրավահարաբերությունների ոլորտում, սակայն հայցի առարկան հիմնավորող փաստարկների ուսումնասիրությունից հետևում է, որ հայցվորի նպատակը նոտարի գործողությունների իրավաչափության վիճարկումն է, այն է՝ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին առուվաճառքի պայմանագիրը վավերացնելու նոտարական գործողության իրավաչափության վիճարկումը, որի հետևանքով վնաս է պատճառվել հայցվորին:

Այսինքն՝ սույն գործով պահանջի հիմքը ոչ թե առուվաճառքի պայմանագրի կնքման առնչությամբ ծագող մասնավոր հարաբերություններն են, այլ նոտարի գործողությունների վիճարկումը, հետևաբար սույն գործով իրավական վեճը բխում է ոչ թե մասնավոր, այլ հանրային իրավահարաբերություններից:

15. Վերոգրյալից հետևում է, որ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քաղաքացիական դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՎԴ/0221/05/24 գործն ըստ հայցի՝ Հովսևսի Շահբազյանի ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ վերջինիս կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023

թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին, ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանին, հիմնավոր է:

Ոստի, Հովսան Շահբազյանի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՎԴ/0221/05/24 գործը ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

թիվ ՎԴ/0221/05/24 գործն ըստ հայցի՝ Հովսան Շահբազյանի ընդդեմ Երևանի նոտարական տարածքի նոտար Նունե Սարգսյանի՝ վերջինիս կողմից ք. Երևան, Կենտրոն Ջ.Բայրոնի փողոց, 2/1 շենքի թիվ 2 բնակարանի վերաբերյալ 2023 թվականի նոյեմբերի 7-ին վավերացված առուվաճառքի պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին, ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանին:

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀՈՎՍԵՓ ԲԵԴԵՎՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ
ՓՈԽԱՐԻՆՈՂ
ԱՐՄԵՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ
ԱՐԹՈՒՐ ԴԱՎԹՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ**